

Karmelitánské nakladatelství

Modlitba

pro začátečníky
i mírně pokročilé

James Martin

Katecheze do kapsy

James Martin

**Modlitba
pro začátečníky
i mírně pokročilé**

KARMELITÁNSKÉ NAKLADATELSTVÍ

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Martin, James, 1960-

[In all seasons, for all reasons. Česky]

Modlitba pro začátečníky i mírně pokročilé / James Martin
; z anglického originálu In all seasons, for all reasons ...

přeložil Jiří Gračka. - Praha : Karmelitánské nakladatelství,
2022. - 156 stran. - (Katecheze do kapsy ; svazek 24)

Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti
KatMedia, s.r.o.

ISBN 978-80-7566-261-3 (brožováno)

* 27-534.3 * 272-534.3 * 27-184 * 27-584 * 27-58 * 27-4 *
27-564 * 27 * (0:82-4) * (035)

- křesťanská modlitba
- katolické modlitby
- Bůh a člověk - křesťanské pojetí
- duchovní život - křesťanské pojetí
- křesťanská spiritualita
- křesťanský život
- církevní rok
- úvahy
- příručky

27-5 - Liturgie. Křesťanské umění a symbolika. Duchovní
život [5]

© 2017 by James Martin, SJ

Czech edition © KatMedia, s. r. o., Praha, 2022

ISBN 978-80-7566-261-3

Úvod

„Pane, nauč nás modlit se“

Lukášovo evangelium vypráví, jak Ježíšovi učedníci jednoho dne zahlédli svého učitele při modlitbě. „Pane, nauč nás modlit se,“ prosili (Lk 11,1).

Tento stručný záznam nám představuje nejen samotný Ježíšův modlitební život, ale také to, jak mocně muselo jeho jednání působit na druhé. Je to podobné, jako když dítě vidí, že jeho kamarád dělá něco zábavného – třeba, že skáče přes švihadlo, a volá na něj: „Ukaž mi, jak se to dělá!“

Ježíš na toto volání zareagoval tak, že své přátele naučil modlitbu Otče náš, která se často označuje za „dokonalou modlitbu“. Jeho následovníci se ovšem i později nejspíš dál zajímali o to, co to znamená modlit se.

I pro ty, kdo modlitbu Otče náš už znají, zůstává nicméně prosba učedníků nadčasová. Mnozí katolíci, ba mnozí věřící, pochybují o tom, že se modlí „správně“. V předkládané sbírce krátkých zamyšlení, které vycházejí z mého sloupku uveřejňovaného pravidelně v měsíčníku *Give Us This Day* („Dej nám dnes“), společně prozkoumáme rozmanitost modlitby – její nejrůznější podoby ve všech liturgických obdobích.

Jak se „správně“ modlit? Je nejlepším způsobem růženec? Adorace Nejsvětější svátosti?

Četba Písma? Modlitba vlastními slovy? Podle mě je správný způsob ten, který vám v daném čase a místě nejlépe vyhovuje. Bůh vám totiž vychází vstříc právě tam, kde se nacházíte. A pokud držíte v ruce tuto knihu, znamená to, že setkání s ním už jste otevření.

Stejně jako učedníci, i my dál a dál prosíme Boha, aby nás naučil se modlit, a věříme, že on nám odpoví tak, aby nám pomohl, podnítil nás něco dělat - a třeba nás i překvapil.

James Martin, SJ
New York

I. Bohatá tradice modlitby

Modlitba Otče náš

„Pane, nauč nás modlit se“ (Lk 11,1). Je to prostá žádost učedníka, který se chce učit od svého Mistra. Zdá se, že Jan Křtitel svým učedníkům ukázal, jak se modlit. A Ježíše jeho následovníci mnohokrát viděli, jak se „uchyluje“ do samoty k modlitbě. Ježíš se v Lukášově evangeliu skutečně modlí tak často, že se této biblické knize někdy říká „evangelium modlitby“. A Ježíš své učedníky rád učí: „Když se modlíte, říkejte: Otče, posvěť se jméno tvé.“

Jednou z nejpřekvapivějších charakteristik modlitby Otče náš je to, že značná její část je prosebná. Zmiňuji se o tom proto, že prosebná modlitba má někdy v duchovních kruzích špatnou pověst. Mnozí lidé se mi svěřují s dojmem, že by v modlitbě o nic prosit neměli: „Je to příliš sobecké,“ tvrdí.

Ale Ježíš nás přesto vybízí, abychom prosili. Neochvějně stojí před Otcem v modlitbě a povzbuzuje nás, abychom prosili o to, co potřebujeme: samozřejmě o vezdejší chléb, ale také o vysvobození od zla a pokušení.

A koho to vlastně prosíme? Ne jakéhosi vzdáleného a neosobního Boha, ale svého Otce. Se samotným slovem „otec“ se přitom mnozí smiřují

jen těžko. Někteří měli nebo i stále mají otce, který s nimi jednal příkře, neustále je posuzoval nebo byl dokonce násilnický. Také nám může připadat, že je to sexistický výraz - Bůh přece nemá pohlaví. Ale Ježíšův otec je něžný Abba - pojmenovává ho aramejským výrazem, který se dá přeložit jako „tatínek“. Před pár lety jsem v Jeruzalémě viděl děvče, jak běží ke svému otci a volá: „Abba! Abba!“ Právě k tomuto milujícímu rodiči se obracíme, když se modlíme Otče náš.

Tak tedy prostě a nezapomínejte přitom, že ten, ke komu se obrácíte, je váš Abba.

Modlitba Zdrávas Maria

První modlitba, kterou jsem se jako chlapec naučil, byla Zdrávas Maria. (Neptejte se, proč to nebyl Otče náš: snad to souviselo s tím, že jsem nechodil do katolické školy.) Když jsem pak občas prosil Boha o pomoc, odříkával jsem cestou do školy v duchu Zdrávas Maria a nohy mi na chodník dopadaly v rytmu modlitby: „Zdrávas, Maria, milosti plná, Pán s tebou...“

Tuto modlitbu jsem používal především jako určitý druh „platby“ za to, co jsem od Boha chtěl dostat. A čím větší Boží přízeň to měla být, tím více Zdrávasů jsem odříkával.

Teprve jako jezuitský novic jsem dokázal docenit skrytou krásu této modlitby a vnímat ji ve dvojí rovině – jako modlitbu Písma i tradice. Její první část je téměř doslova převzata ze slov, kterými anděl Gabriel zdraví Marii v Lukášově evangeliu. Druhá část je stručné shrnutí mariánské tradice, která využívá jeden z tradičních titulů „Matka Boží“ a prosí o její přímluvu.

Někteří (a já též) odříkáváme Zdrávas Maria téměř jako v transu – například když se modlíme růženec – a vůbec se nepozastavujeme nad krásou jednotlivých slov. Je to ovšem v pořádku, pokud nám tato starobylá modlitba i tak připomíná,

že o pomoc prosíme někoho, kdo už odedávna naslouchá lidským nadějím a touhám.

Ať už jsem dítě, které prosí o pomoc ve škole, anebo nemocný a starý člověk „v hodině smrti naší“, Maria naši modlitbu vyslyší. A modlí se za nás.

Modlitba růžence

Růženec, jedna z nejstarších katolických modliteb, je v církvi oblíbený asi od patnáctého století. Původně se díky tomuto věnci z korálek mohli také laici modlit společně s mnišskými komunitami. (150 jednotlivých modliteb odpovídá 150 žalmům. V každém „desátku“ růžence je 10 Zdrávasů a vždy pět desátků tvoří postupně radostná, bolestná a slavná „tajemství“. To znamená $10 \times 5 \times 3 = 150$. Pozn. red.: V říjnu 2002 papež sv. Jan Pavel II. ustanovil dalších 5 růžencových tajemství, tzv. „tajemství světla“.)

Stručně řečeno: růženec začíná Apoštolským vyznáním víry a pak se modlíme Zdrávas Maria na každém z malých korálek a Otče náš na každém z těch větších. Přitom rozjímáme o různých událostech (tajemstvích) z Mariina a Ježíšova života.

„Sofistikovanější“ katolíci někdy takové rutinní nebo opakující se modlitby odmítají. Věřící ale mohou růženec používat mnoha způsoby: pomalu rozjímat nad slovy krásných modliteb, přemýšlet o životě Marie a Ježíše (kdosi jednou označil růženec za „Mariino fotoalbum“) anebo opakování modliteb používat jako mantru ke ztišení, aby se mohli hlouběji ponořit do Boží přítomnosti. Mně růženec pomáhá, když se mi nedaří

soustředit se, a známé modlitby, které umím zpa-
měti od dětství, mi slouží jako spolehlivý zdroj
útěchy.

Jak to kdysi řekla jedna postarší žena svému
synovi-jezuitovi: „Když se modlím růženec, hle-
dím na Boha a Bůh hledí na mě.“

Maria jako patronka a společnice

Většina katolíků mariánské pobožnosti, zejména růženec, dobře zná – někteří jim ale mohou rozumět docela špatně.

I když má Maria v seznamu svatých bezpochyby mimořádné postavení, je důležité si uvědomit, že se jí neklaníme a nepovažujeme ji za rovnou Bohu. Uctíváme ji mnoha tituly: „Matka Boží“, „naše Paní“ nebo „blahoslavená Panna Maria“ i mnoha dalšími. Klanění je ale vyhrazeno jen Bohu. Když Marii prosíme o pomoc jako patronku (tedy jako někoho, kdo za nás prosí), věříme, že se obrací k Bohu.

Celý Mariin život byl službou Bohu. „Jsem služebnice Páně,“ odpovídá andělu Gabrielovi (Lk 1,38). A také její poslední slova zaznamenaná v Písmu ukazují na Ježíše, když na svatbě v Káně říká: „Udělejte všechno, co vám řekne“ (Jan 2,5). V tom všem je nám vzorem věrnosti a modlitby.

Svatí však nejsou jen našimi patrony, ale také našimi společníky. A vidět v Marii společnici znamená připomenout si, že blahoslavená Panna Maria kdysi byla Miriam z Nazareta, chudá žena z bezvýznamné vesnice. Bůh si vybral osobu mezi těmi nejvíc vytlačenými na okraj – zvolil si nemajetnou, mladou, svobodnou dívku žijící

v okupovaném regionu pod římskou nadvládou -, aby byla matkou Ježíšovi. Ona dobře ví, co to znamená žít na okraji. Maria se v životě potýkala s překvapeními, poznala utrpení a radovala se z Božího působení.

Jedním slovem, Maria byla člověk.

Až příště vezmete do ruky růženec nebo se budete modlit nějakou mariánskou modlitbu, jako třeba *Memorare* - „Pamatuj“, pamatujte, že nás spojuje nejen s Pannou Marií trůnící v nebi, ale také s Miriam z Nazareta.